

- VFBR se stala klíčovým mezníkem moderních světových dějin, ale v prvních letech revoluce se velká odezva na evropských dvorech nekonala a Francie se stala předmětem evropského zájmu až v letech 1791/92.
- Přímo v centru dění mnoho aristokratů emigrovalo z Francie (včetně bratra fr. krále hraběte z Artois) a ze zahraničí se snažili podniknout tahy proti revoluci. Ty byly ale z velké části kvůli neochotě evropských států pomoci neúspěšné.
- Na jaře 1791 se pokusil o útěk z Francie samotný král Ludvík XVI., ale ve městě Varennes byl zajat. Po jeho zajetí se do dění začaly angažovat i ostatní evropské země.
- Císař Leopold II. navrhl v červenci 1791 císař ostatním evropským panovníkům vydání společné deklarace, která požadovala propuštění francouzského krále a byla vydána 27.8.1791 pod označením „Pilnická deklarace“. Ta mimo jiné stanovuje za cíl obnovení starého řádu ve Francii.
- V létě 1792 byl francouzský král sesazen z trůnu a na základě všeobecného hlasovacího práva proběhly volby do nového zastupitelského sboru - Konventu a v září byla Francie vyhlášena republikou.
- V lednu 1793 byl Ludvík XVI. popraven, což zvýšilo obavy Evropy z nárůstu revolučního hnutí a Konvent navíc prohlásil, že bude podporovat národy, které budou následovat revoluci a téhož roku vyhlásil válku Británii, Nizozemí a Španělsku.
- V té době dochází k napětí mezi Francií a Pruskem kvůli Alsasku - Francie totiž na základě Vestfálského míru získala habsburská území a od té doby na tomto území platily francouzské zákony a výsady německých knížat nebyly respektovány. Radikální řešení realizoval až císař František II. (na trůnu 1792)
- Francie odmítla rakouské ultimátum a 20.4.1792 Zákonomádné shromáždění (Francie) schválilo vyhlášení války Františkovi II., což vyvolalo reakci Pruska, které na základě spojeneckých smluv s Rakouskem vyhlásilo válku Francii.

První protifrancouzská koalice

- Anglie ze začátku vnímala francouzskou revoluci příznivě a považovala ji za počátek konstituční monarchie. Ještě po vypuknutí konfliktu na kontinentu Británie zaujímala neutrální postoj a po popravě Ludvíka XVI. „pouze“ přerušila diplomatické styky. Přelom nastal až po útoku na Nizozemí, které ohrožovalo Spojené provincie (území Británie).
- Británie se stala organizátorem první protifrancouzské koalice, vytvoření na počátku roku 1793. Mezi její členy patřily: Prusko, Rakousko, Sardinské království, Spojené nizozemské provincie, Neapolsko, Španělsko, Portugalsko a Rusko. Na druhou stranu všechny tyto státy sledovali zároveň vlastní cíle (převážně územní). Rusko např. přerušilo diplomatické styky a využilo situace na prosazení vlastních cílů v Polsku a podobnou politiku zaujaly i ostatní státy, čímž daly určitou volnost na šíření revoluce.
- I přesto bylo pro Francii nutné posílit armádu. V srpnu 1793 byl vydán dekret o zavedení všeobecné branné povinnosti a už během podzimu byla zastavena koaliční invaze a její armády musely opustit území Francie.

- Od roku 1794 pak probíhala jednání o míru se Španělskem a Pruskem a následujícího roku byl podepsán s Pruskem (v Bazileji) a Španělskem mír. V koalici k roku 1795 zůstaly pouze Británie, Rakousko a Sardinské království.

Francie X Itálie respektive Rakousko

- Velké úspěchy slavili Francouzi na území Itálie (války s Rakouskem). Zdejší armádě velel generál Napoleon Bonaparte (27 let), který jednotlivé části (regiony) Itálie postupně donutil uzavřít s Francií mír. Následně se ale plány direktoria a Napoleona rozcházely - direktorium chtělo Itálii nechat Rakousku výměnou za posunutí hranic Francie na Rýn X Napoleon tyto plány nerespektoval a pokračoval v dobývání dalších italských území a zakládal zde satelitní profrancouzské republiky = „sesterské“ republiky. Roku 1797 byl uzavřen s Rakouskem mír v Campo Formio. Napoleon však téměř vůbec nerespektoval suverenitu jednotlivých republik, což vedlo k nepokojům na území Itálie, ale veškeré formy vzpoury byly potlačeny.

Druhá koalice

- Francie se snažila porazit Británii alespoň na poli hospodářském (zákaz obchodu sesterských republik) a za doby Napoleona pak skrze útok na Egypt a tím i obchodní styky Anglie, ale příliš velký úspěch neměla.
- Británie si přesto začala uvědomovat, že námořní úspěchy pro porážku Francie nebudou stačit a došla k závěru, že pouze zformování silné koalice dokáže Francii porazit a dosáhnout tak míru.
- Myšlenka koalice vycházela z představy o úzké spolupráci se třemi velmocemi (Británie, Prusko, Rakousko). Veškeré snahy, ale propadly hned z několika důvodů:
  - o Neexistovala spojenecká smlouva a dohoda o společné strategii
  - o Vztah s Rakouskem byl narušen mírem Rakouska s Francií v Campo Formio a navíc Vídeň přestala splácet Británii půjčku na válečné výdaje.
  - o Prusko s Rakouskem k tomu jednali i s Francií a Prusko nakonec zachovalo svou neutralitu (od míru 1795 v Bazileji)
  - o Rakousko do války sice vstoupilo, ale bylo finančně slabé

Další státy druhé koalice

- Rusko se z počátku do válek příliš nezapojovalo. Změna postoje nastala až nástupem cara Pavla I. Ten se sice nejprve do války také nechtěl pouštět, ale francouzská expanze ve Středomoří, kde Rusko mělo své zájmy (Malta - Francie zkonfiskovala na svém území majetek maltézských rytířů a ti Pavla I. roku 1797 prohlásili svým ochráncem + car obdivoval rytířské ideály a spojoval je s bojem proti revoluci)
- Nečekaným spojencem Rusů se stala Osmanská říše, protože Napoleonovo tažení přerušilo spojení Egypta s Tureckem a narušilo tak zásobování Konstantinopole
- Na jaře 1799 byli ve válce s Francií - Británie, Rakousko, Rusko, Turecko, Neapolsko a Portugalsko - ale i přes to neexistovala žádná všeobecná koaliční smlouva

- Z počátku koalice dosahovala úspěchů, ale postupem času se začaly prosazovat neshody a neschopnost spolupráce mezi jednotlivými koaličními státy.
  - o Británie si kladla za cíl porazit revoluční Francii X Rakousko chtělo územní zisky

Situace ve Francii

- Během tažení v Egyptě obdržel Napoleon zprávy o porážkách francouzských sil v Paříži, země byla vyčerpaná válkou a trpěla hospodářským rozvratem. Proto roku 1799 opustil své jednotky v Egyptě a vrátil se do Francie. Krátce po návratu provedl státní převrat, jehož výsledkem byl vznik konzulátu (1799-1804). Ústava pak svěřila veškerou moc prvnímu konzulovi, kterým se stal právě Napoleon (lidové hlasování).
- Francie potřeboval co nejdříve uzavřít mír, a proto bylo zahájeno jednání s Británií a Rakouskem. Ti se ale neohodlali vzdát svých územních zisků, a tak Napoleon viděl řešení v dalších vojenských vítězstvích.
- Prvním cílem Napoleona se stalo Rakousko a to hned na několika frontách, které tento nápor nevydrželo a roku 1801 bylo nuceno uzavřít mír (Rakousko ztratilo Rakouského Nizozemí a území na levém břehu Rýna + mimo další podmínky muselo uznat existenci „sesterských“ republik v Itálii a celkově byla pozice Rakouska v Itálii oslabena)
- Dalším cílem bylo oslabit Británii skrze dohodu s Ruskem o vytlačení britského obchodu ze severní Evropy. Jelikož s britskými praktikami nebylo spokojeno vícero zemí, vznikla roku 1800 Liga ozbrojení neutrality (Rusko, Dánsko, Švédsko a Prusko). Toto seskupení se ale následujícího roku rozpadlo (útok na dánské loďstvo, zavraždění cara Pavla I.)
- Na druhou stranu byla samotná Británie oslabena a vytrácelo se i odhodlání dál válčit. Navíc Británie ztratila silného spojence na kontinentě - Rakousko (mír v Lunéville 1801). Proto začala probíhat jednání o míru a finální smlouva podepsána 1802

Války a třetí koalice

- Mír však nerval dlouho a už roku 1803 vyhlásila Británie Francii válku (Napoleon nedodržoval mírové podmínky atd.). Británie si byla vědoma, že Francii je nutné definitivně porazit i na kontinentě (na moři neměla Británie konkurenci), a proto se rozhodla budoucím spojencům vyplácet subsidie.
- Přesto se nikdo do nového konfliktu příliš nevrhal. Např. císař František II. nejprve uzavřel tajnou vojenskou konvenci s Ruskem o spolupráci v příští válce s Francií a Prusko nadále vyčkávalo ve své neutralitě.
- Samotné Rusko (Alexandr I.) se nejprve snažilo mír s Francií udržet (byl podepsán už roku 1801), ale zlom nastal roku 1803, kdy Francie začala ohrožovat ruské zájmy ve východním Středomoří, Osmanské říši a Polsku. Rusko-Britská jednání o alianci pak začala roku 1804 a smlouva byla podepsána v dubnu 1805 v Petrohradě (ale Británie ji neratifikovala).
- Vznik koalice nakonec urychlily činy Napoleona, když usedl na trůn Italského království. Británie ihned ratifikovala smlouvu s Ruskem a i Rakousko se rozhodlo pro vstup do

války (oba státy platila Británie - subsidie). Prusko nadále zaujímalou svou neutralitu a některé německé státy se dokonce přidaly na stranu Francie.

- Státy koalice nebyly ale na válku připraveny a Napoleon slavil obrovský triumf. Spojenci sice neměli konkurenci, co se týče loďstva (1805 porazili španělsko-francouzské loďstvo u Trafalgaru), ale rozhodující byla bitva na kontinentu - u Slavkova (2.12.1805) - kdy Napoleon uštědřil drtivou porážku koaliční armádě.
- Rusko stáhlo svá vojska z Evropy a Rakousko muselo ihned uzavřít příměří s tvrdými následky (ztratilo území v Itálii + ztráta území ve prospěch německých států + byla zničena habsburská pozice v říši)

Po bitvě u Slavkova - zánik SŘŘ

- Po porážce koalice nastala zásadní změna poměrů v Německu, která znamenala zánik staré říšské ústavy.
- Z územních změn nejvíce vytěžilo Prusko (to začátkem 1806 podepsalo s Francií smlouvy o spolupráci) a státy tzv. Rýnského spolku (vznik pod protektorstvím Napoleona 1806 - nejvýznamnější členové byli spojenci Francie - Bavorsko, Bádensko, Württembersko,...)
- SŘŘ národa německého svou podobu v podstatě ztratila již roku 1803, ale oficiálně zanikla až roku 1806

Prusko ve válce proti Francii

- Prusku sice z počátku jeho neutralita přinášela jisté výhody, ale situace se obrátila, když Napoleon začal „rozdávat“ jeho území ostatním svým spojencům. To, ale i další okolnosti (Prusko se cítilo jako satelitní stát Francie) přesvědčilo Fridricha Viléma III. obrátit se proti Napoleonovi. Pruské vojsko však nebylo příliš silné a roku 1806 utrpělo zdrcující porážku. Z mírové smlouvy pak vyplývaly obrovské územní ztráty (přes polovinu území a kolem 5 mil.obyv.) a povinnost dodržovat kontinentální blokádu proti Británii
- Rusko v té době bojovalo na dvou frontách - s Osmanskou říší a Francií - kde bylo osamoceno a nedostalo se mu žádné pomoci od Británie, Pruska a ani Rakouska, což vedlo k jeho porážce roku 1807

Po velkém vítězství

- V následujících letech po uzavření míru Napoleon pokračoval v expanzi a politice anexí - Toskánsko, Parma, papežský stát (uvěznil papeže). Někdejší „sesterské“ republiky nahradil královstvími a do jejich čela postavil příslušníky své rodiny. V západní části Německa vytvořil roku 1807 Vestfálské království.
- Napoleon od členů své rodiny očekával naprostou loajalitu, ale ti museli současně respektovat místní situaci a zájmy -> roku 1810 tedy Napoleon uvažoval o zrušení všech satelitních států a zřízení celoevropského útvaru jako byla Římská říše
- Roku 1808 byl svolán kongres evropských panovníků v Erfurtu - v podstatě ale šlo o dohodu mezi Napoleonem a Alexandrem I. -> výsledkem bylo rozdělení sfér vlivu v Evropě mezi Francií a Ruskem

Vítězství Británie na kontinentu - vstup států do války

- Krátce po kongresu Napoleon zasáhl v Pyrenejích - proti útoku Britů. První vlnu bojů Francie/Španělsko vyhrálo, ale poté se Napoleon musel vrátit do Francie (zprávy o válečných přípravách Rakouska) a od roku 1810 slavily úspěch britské jednotky a počátkem roku 1814 začaly postupovat na území Francie. Napoleony neúspěchy ve Španělsku povzbudily Rakousko ke vstupu do války.
- Rakouská armáda navíc získala nové vedení - ministrem války se stal arcivévoda Karel -> získal plnou moc k reformě armády + ministr financí Johann Philipp Stadion (osobně nenáviděl Napoleona, protože mu zkonfiskoval veškeré rodinné statky).
- Nicméně i přes to nebylo Rakousko na válku připraveno a Prusko, ani Rusko neposkytlo svou pomoc (jen Británie poskytla subsidie). Po porážce roku 1809 Rakousko ztratilo další území (Halič, Kraňsko, Istriie, pobřeží Dalmácie,...) a muselo přistoupit na kontinentální blokádu.
- Po porážce se novým ministrem zahraničí Rakouska stal hrabě Metternich, který přešel na sňatkovou politiku mezi Francií a Rakouskem. Po rozvodu Napoleona s Josefínou Beauharnaisovou došlo roku 1810 k jeho sňatku s dcerou Františka I./II. Marií Louisou, která Napoleonovi dala dědice.
- Spojenectví Ruska s Francií se od roku 1809 stalo v podstatě jen formální záležitostí. Předmětem obav Ruska se stalo nově vzniklé Velkovévodství varšavského (vytvořeno Napoleonem 1807 z pruské části Polska), kde skutečnou moc vykonávala regentská vláda ovládaná Francouzi. Car tedy roku 1810 přestal dodržovat kontinentální blokádu a bylo jen otázkou času, kdy vypukne válečný konflikt. Proto se taky co nejdříve uzavíraly mírové smlouvy mezi jednotlivými státy koalice. Samotné tažení francouzského vojska začalo v červnu 1812 (600 000 vojáků). V září 1812 v bitvě u Borodina Napoleon porazil ruské vojsko a dále pokračoval v tažení do Moskvy. Stále ale nedošlo k rozhodující bitvě a Napoleon vyhlásil ústup. Během něj byly francouzské jednotky napadány partyzány a kozáky + mráz a hlad. Rozhodující pak byla bitva u Bereziny (listopad), kterou Francouzi prohráli a jejich boje na frontě ve Španělsku.
- Výsledkem porážky Napoleona bylo vytvoření spojeneckých smluv s Pruskem, Británií, Švédskem, Španělskem a Portugalskem.
- Rakousko se prozatím drželo zpátky - císař František i Metternich se obávali záměrů Alexandra I. a jejich stanovisko také ovlivňoval sňatek Napoleona s Marií Louisou. Hlavní rakouský zájem byl taky zaměřen na uspořádání budoucích poměrů především v Německu.
- Červenec - srpen 1813 Pražský mírový kongres (zástupci Ruska, Pruska a Francie) X Napoleon stále dával přednost válce před diplomacií -> Rakousko se tedy přidalo na stranu koalice a vyhlásilo Francii válku
- Rozhodující byla bitva u Lipska v říjnu 1813 (bitva národů)
- Na základě smlouvy ve Fontainebleau z 11.dubna 1814 byla Napoleonovi vyměřena apanáž 2 mil.franků, ale zůstal mu titul císaře a vláda na ostrovem Elba
- Na francouzský trůn nastoupil Ludvík XVIII.

- Podmínky prvního pařížského míru byly pro Francii vcelku mírné - území Francie bylo vráceno k roku 1792 a Francie musela uznat nezávislost Nizozemí, německých a italských států a Švýcarska a musela přislíbit, že zruší obchod s otroky
- Navíc se spojenci zřekli nároků na válečnou náhradu